

Novecento

Escribo aquest paper el 28 de maig, dia de la vaga més o menys general que han fet amb moderat entusiasme els treballadors, botiguers i petits empresaris del regne d'Espanya. Com que ja passa de les dotze –de migdia– ningú no podrà acusar-me d'esquirolejar, i a més els treballs domèstics com aquest no sé si quedaven inclosos en la mitja jornada d'atur sindical. La veritat és que d'aquesta vaga de malcontents, i malcontents amb molta raó però no tota, em desagradaven moltes coses, però no m'agradava una: el fet que els qui tenen treball han fet vaga per defensar els drets dels qui no en tenen. Vull dir que aquesta vaga segurament ha estat inoportuna des del punt de vista polític i excessiva des del punt de vista sindical, però que –mirada des d'un altre punt de vista– ha estat una mostra reconfortant de bona salut moral. Com que la pràctica de les virtuts teològiques és una cosa tan absolutament desacreditada, consola molt comprovar que almenys la caritat –en un temps de poca esperança i poca fe– fa de tant en tant acte de presència massiva, i no en forma de col·lectes amb bandereta, sinó en forma de solidaritat general.

Que els qui tenen poc s'organitzen i es mobilitzen en favor dels qui tenen encara menys o no tenen res: aquest és un dels motors de la història de l'últim segle i mig. Tres dies abans de la vaga del 28, mirant a la tele la pel·lícula *Novecento*, encara se'm feia un nus a la gola, encara em trobava capaç –¿residualment capaç?– de sentir aquella caloreta a les venes que fa quinze anys o vint era tan viva. Deu ser que no se m'ha fet el cor de plàstic, pensava, perquè em continua commovent la bellesa èpica i romàntica del combat per la justícia. Deu ser que no he adquirit prou capital de cinisme per poder somriure de la innocència d'aquella modesta revolució rural. La possessió de la família Berlinghieri, a la

pel·lícula, –terres, granja, cases del jornalero i casa dels amos– és el microcosmos on passa la història del nostre segle. Més ben dit, la meitat de la història: ¿què ve després del 1945, després de la caiguda del feixisme, el final de la guerra, la mort simbòlica de l'amo, i la passejada triomfal de la gran bandera roja? Un altre mig segle, que no té cap relació amb el primer, excepte en una cosa: la mort ritual del *padrone*, resultat de tres generacions de lluita, és final i definitiva. El senyor Berlinghieri podrà continuar com a propietari de la casa i de les terres, la finca no s'haurà convertit en un *kolkhòs*, però ja res no serà com abans. La vertadera revolució ha resultat que no era l'ocupació de les terres o la col·lectivització de les empreses, sinó una cosa molt més important: l'ascens a la dignitat de persones, o més exactament la conquesta, que no el regal gratuït, d'aquesta dignitat. O siga, que Berlinghieri podrà continuar sent amo de la terra, però mai més no podrà ser amo dels qui la treballen.

Aquesta és la revolució que m'inspira encara una caloreta interior i un respecte total. Entre altres coses, perquè és la gran i verdadera revolució del *novecento*, d'aquest nou-cents nostre, del segle XX "occidental". L'altra, la que semblava de veritat, la de la "propietat col·lectiva dels mitjans de producció", ha resultat que no ho era, que era un error tràgic, inevitablement reversible. La revolució bona, la profunda, la de la dignitat inviolable de les persones, hauria de ser també inevitablement irreversible. No em preocupa gens el destí dels *contadini*, els pagesos de la finca Berlinghieri: la major part dels seus fills es deuen guanyar confortablement la vida a Bolonya o a Milà, i si algú s'ha quedat amb els tractors i les vaques, deu estar preocupat sobretot –com l'amo, si és que no és ell l'amo–

per les quotes i les subvencions de la Comunitat Europea, i no pel sopar dels fills. Els fills i els nés d'aquells jornaleros morts de gana formen ara part de la immensa majoria dels beneficiaris de la societat de l'abundància. De l'abundància relativa i mal repartida, però això és una altra qüestió: el fet bàsic és que la major part de la població de l'Europa occidental viu en aquesta abundància mal repartida i relativa. La classe obrera ha entrat en un modest paradís, vaja, amb pis i apartament, un cotxe o dos, i la nevera plena.

El problema no és aquesta major part, sinó la menor part. Semblava que aquest segle del *novecento* s'havia d'acabar –en aquest "primer món", si més no– en un estat pròxim a la felicitat universal. I resulta que no hi arribem de cap manera: arribem, com a màxim, a la felicitat majoritària.

Ja és un avanç, respecte a l'època que els jornaleros de Berlinghieri es tallaven l'orella de tan desesperats, i de no poder donar menjar als fills. Sembla que, en vista del progrés, els economistes i els polítics han decretat que la felicitat majoritària és la màxima felicitat possible. O siga, que una minoria *han de ser* desgraciats eternament, que *sempre* hi haurà una minoria (¿el 5, el 10, el 20%, o més?) de gent fora de l'abundància, per molt abundant que arribi a ser. No ho acabe d'entendre, per moltes raons tècniques que hi posen. Pense que els jornaleros de *Novecento* tampoc ho haurien entès. I sobretot pense una cosa: que era fàcil ser pobre amb dignitat quan la majoria eren pobres, i sobretot pobres solidaris. Però deu ser molt difícil, quan se suposa oficialment que ser pobre és només un vici privat i pervers.

Joan F. Mira